

УДК 81'373.612.2: 81'374.73(23)

DOI 10.24919/2411-4758.2017.110619

Людмила ГУСЛЯ

викладач кафедри іноземних мов, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Україна, Івано-Франківськ) liudmila.huslia@gmail.com
orcid.org/0000-0003-3179-2664

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ПОЕТИЧНИХ ЗВОРОТІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ MONTE/ BERG/ ГОРА: ЗІСТАВНО-ТИПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті проаналізовано втілення концепту Monte/ Berg/ Гора на матеріалах італійських, німецьких та українських поетичних текстів як засобу розкриття внутрішніх станів людини, передачі емоційних, оцінних та експресивних відчуттів, відтворення філософських ідей у національно-специфічному світобаченні автора. Проведення типологічних досліджень національно-мовних картин дає змогу схарактеризувати особливості експлікації концептів у художніх текстах та їх реалізації на основі процесів метафоризації та символізації.

Ключові слова: метафоризований зворот; поетичний текст; національно-мовна картина світу; асоціативний образ; мовний простір.

Літ. 17.

Людмила ГУСЛЯ

преподаватель кафедры иностранных языков, ГВУЗ
«Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника» (Украина, Ивано-Франковск) liudmila.huslia@gmail.com

МЕТАФОРИЗАЦИЯ ПОЭТИЧЕСКИХ ОБОРОТОВ СО ЗНАЧЕНИЕМ КОНЦЕПТА MONTE / BERG / ГОРА: СОСТАВНО-ТИПОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

В статье проанализировано воплощение концепта Monte / Berg / Гора на материалах итальянских, немецких и украинских поэтических текстов как средства раскрытия внутренних состояний человека, передачи эмоциональных, оценочных и экспрессивных ощущений, воспроизведения идей в национально-специфическом мировоззрении автора. Проведение типологических исследований национально-языковых картин позволяет охарактеризовать особенности экспликации концептов в художественных текстах и их реализации на основе процессов метафоризации и символизации.

Ключевые слова: *метафоризованный оборот, поэтический текст, национально-специфическое мировоззрение, ассоциативный образ, языковое пространство.*

Лит. 17.

Постановка проблеми. У межах сучасних лінгвокультурних студій концептосфер окремих мовних спільнот увагу науковців все частіше привертає поглиблене вивчення культурних концептів крізь призму іншої етнічної свідомості та їх аналіз з урахуванням національної специфіки. Проведення типологічних досліджень національно-мовних картин дає змогу схарактеризувати особливості експлікації концептів у художніх текстах та їх реалізацію в лінгвокультурному аспекті, особливості процесів метафоризації та символізації.

Аналіз досліджень. Проблема метафори та символу, як і засобів їх вираження в художніх текстах, досліджувалася у численних наукових напрямках, зокрема: семасіології (В. Гумбольдт, О.Потебня, Н. Арутюнова, Ю. Степанов), лінгвокультурології (Дж. Лакофф, С. Воркачов, В. Кононенко, В. Маслова), когнітивній лінгвістиці (Г. Грефен, М. Лідке, С. Кубрякова, А. Загнітко, І. Стернін), етнолінгвістиці (Л. Барціні, С. Єрмоленко, В. Жайворонок) та інші. Концепт *Monte/ Berg/ Gora* як один з культурних концептів в італійській, німецькій та українській мовній картині світу в зіставно-типологічному вимірі не досліджений. Докладний лінгвокультурний аналіз концепту та його концептосфери, здійснений крізь призму поетичного світобачення, сприятиме цілісному осмисленню національно-мовної специфіки досліджуваних мовних спільнот.

Метою дослідження є виявлення різновидів метафоризованих зворотів із лінгвокультурним концептом *Monte / Berg / Gora*, розкриття його асоціативного потенціалу на матеріалах італійських, німецьких та українських поетичних текстів, характеристика образно-символічної системи в національних лінгвокультурних просторах. Проведення лексико-семантичного аналізу поезій із ключовими лексемами відповідно до українських *гора, гори, вершина, скеля, камінь*, що входять до ядерного поля концепту *Monte / Berg / Gora*, дає змогу простежити «індивідуальну символіку художнього слова та особливості поетичного світосприйняття» [15, 257].

Виклад основного матеріалу. Як відомо, важливе місце у поетичному тексті займає метафора, в якій «стали бачити ключ до розуміння основ мислення і процесів створення не тільки національно-специфічного світобачення, але і його універсального образу» [1, 6], що відтворює навколишній світ, внутрішнє, психологічне життя людини та сприяє емоційному сприйманню тексту. За допомогою метафоризації

розкривається індивідуально-авторське бачення, що є не тільки одним із способів ознайомлення з художнім світом поета, але й відображенням ментальних особливостей національно-мовної картини світу певного народу, адже «метафора є інструментом мислення й пізнання світу, яка відображає фундаментальні культурні цінності» [11].

Концепт *Monte / Berg / Gora*, завдяки його семантичним характеристикам та належності до узагальненої концептосфери на позначення *Гори*, простежується у різних образно-асоціативних площинах мовлення. Концептосфера *Гори*, будучи складником гіперконцепту *Земля*, реалізується як ментальний образ цілісного географічного простору, просторового континууму, територіальної системи розташування різних народів, місцезнаходження природних ресурсів, кліматичних умов [8, 53].

Узявши до уваги тришарову структуру лінгвокультурного концепту, а саме: *поняттєву*, що відображає його ознакову й дефініційну структуру, характеристики, виділювані на тлі інших концептів; *образну*, що фіксує когнітивні метафори, які підтримують концепт у мовній свідомості; *значущу* – етимологічні, асоціативні характеристики концепту, що визначають його місце в лексико-граматичній системі мови [2, 7], інтерпретуємо лінгвокультурний концепт *Monte / Berg / Gora* як багатомірне смислове утворення. Різноманітні значення, пов'язані з метафоризацією образу *Monte / Berg / Gora*, отримують свою вербальну репрезентацію завдяки абстрактним ознакам концепту, що становлять його периферію.

Метафоричні звороти, репрезентовані у поезії символічною системою слів-образів на позначення *гори, вершини, скелі, каменя*, кваліфікуються як просторові метафори та, за визначенням Дж. Лакоффа, «пов'язані з просторовою орієнтацією, з протиставленнями типу «верх – низ», «всередині – зовні», «центральний – периферійний» та відображають опозиції, в яких зафіксовано наш досвід орієнтації у просторі» [6, 387-415]. Таке твердження дає нам підстави вважати, що метафоричні звороти із концептом *Monte / Berg / Gora*, завдяки своїй емпіричній основі, є засобом осмислення системи культурних цінностей та виявлення різних індексів пріоритетів, приписуваних цим цінностям і метафорам тієї субкультурою, яка їх використовує у фізичному та культурному просторі [6, 405].

Концепт *Monte / Berg / Gora* реалізується через образи, що мають широкий спектр поетичних трансформацій на різних рівнях абстракції та представлені в поезії широким колом семантичних інтерпретацій. У лексемах *гора, вершина* розкриваються лексико-семантичні характеристики асоціативних образів, що впливають зі складності їхніх параметрів: висоти, маси і форми. У річищі поетичного тексту образ *gip*

нерідко набуває своєрідного філософського підтвердження та в процесі символізації виражає протест ліричного героя проти приземленості буденного життя. Спираючись на генетичний зв'язок художнього мислення з міфом, схожість передачі емоційних, оцінних та експресивних відчуттів, відтворення філософських ідей у національно-специфічному світобаченні автора, вибудовуємо структурну модель образів-символів із концептом *Monte / Berg / Gora* в італійських, німецьких та українських поетичних текстах:

- *Gora* як один із першоелементів творення Всесвіту (міфопоетичність мислення, символ віддзеркалення світу);
- *Gora* як елемент сакрального світу (духовність, вищий ступінь блаженства, символ волі, зв'язку з Богом);
- *Gora* як місце розкриття внутрішнього стану людини (мрія, натхнення, самотність, символ перешкод, вічності, стійкості, символ часових понять, людського існування).

Образ *gip* як один із першоелементів творення світу присутній у міфологічних оповідях усіх народів, він сприймається як образ світу, модель Всесвіту, у якій відображені основні елементи й параметри космічного устрою та яка становить невід'ємний етап у становленні й послідовному розвитку художнього-поетичного мислення. Серед народів, які тисячоліттями споглядали гірські пейзажі, побутувало уявлення про них як про елемент священного, позаземного простору, місце, наближене до неба, а значить, і до богів: *Là dove la sera è rapida / e l'aurora improvvisa/ come un lampo estivo, / dove la primavera esplode / e l'autunno precipita, / ho rincorso la mia anima, / già fuggita in avanti.* (R. Vacchi). (Там, де вечір швидкоплинний / і світанок раптовий, як блискавка літа, / де весна спалахує / і осінь мчить, / я наздогнав мою душу, / що вже втекла в височінь). Саме в горах, згідно з італійським поетичним світобаченням, зустрічаються вечір та ранок, народжується весна, очікує свого часу осінь, вільно почуває себе душа. Метафоричні звороти *la sera è rapida* – вечір швидкоплинний, *l'aurora improvvisa* – світанок раптовий, *la primavera esplode* – весна спалахується – надають образу гір магичності, таємничості.

Велич гір оспівано в такому німецькому поетичному тексті: *Wie gewaltig ist die Welt der Berge! / Im Tal sehe ich Menschen, wie kleine Zwerge. / Majestätisch liegen die Berge vor mir. / Staunend öffnet sich meines Herzens Tür.* (I. Adomeit). (Який величний світ гір! / В долині я бачу людей, які як маленькі гноми. / Велично розляглися гори переді мною. / У подиві відкриваються мого серця двері). У тексті розкривається глибинний зміст образу *gip* як символу величчя, духовної висоти, центру світу. Звороти на зразок *Wie gewaltig ist die Welt der Berge* –

який величний світ гір, *Majestätisch liegen die Berge vor mir* – велично розляглися гори переді мною – створюють образний комплекс, ядром якого є слово-стимул *Berge/ Гори*, що відбиває внутрішній світ людини; серце людини є входом у цей невидимий простір. Наведені приклади метафоричних зворотів в італійському та німецькому поетичному мовленні являють собою ментальні моделі мовлення, які розкривають специфіку асоціативних відчуттів – «мислення, пізнання, свідомості та концептуальної системи» [1, 5]. Такі універсальні метафори, як *die Welt der Berge* – світ гір, *die Tür des Herzens* – двері серця – розкривають індивідуальність процесів мислення та засвідчують національну специфіку світобачення мовної спільноти.

Образ *Гір* закріпився у свідомості людей як місце зіткнення неба і землі, символ вишості, вічності, чистоти, його пов'язують зі створенням світу: *Земля вулканилась від гніву, / Земля здригалась від злості – / Так народились гори зліва, / Так встали справа – високості.* (М. Влад). Метафоричне порівняння процесу народження гір із вулканічними поштовхами, що є свідченням «індивідуальної символіки художнього слова», розкриває співвідношення понять внутрішнього та зовнішнього світу поетеси, додаткові асоціативні зв'язки, котрі надають образу *гори* символічності.

Сутність символізації виявляється у сугестивності символу – здатності створювати глибинний зміст, моделювати нові асоціативні зв'язки, котрі впливають із «складних відношень із семантикою слова та часто не пов'язані з його номінативним значенням» [15, 256-258]. Як стверджує А. Белий, у метафорі відбувається заміна одного словесного вираження іншим, натомість у символі другий план визначається тільки на основі усього контексту. Таким чином, можемо стверджувати, що «символ виводиться із метафори» [15, 258] та за її допомогою викликає емоції, переживання, розкриває нове світорозуміння.

Обґрунтовуючи природу символу, Е. Платонова зазначає, що «символ – це синтез образу і знака, що має обмеженість міфу і невичерпність багатозначності образу. Міфологічному мисленню властиве нерозрізнення предмета і знака, речі і слова, істоти та її імені, просторового і часового відношень» [12, 34-35]. Символіка образу *гір* якнайповніше виявляє архетипний характер, зв'язок із міфологією у поетичному світобаченні.

Порівнюючи образно-символічну систему досліджуваних мовних спільнот, варто зазначити, що характерним є вплив на народну свідомість не тільки давньої міфології, але й християнської культури. Біблійна образність присутня в образно-символічній системі різних мов, що

свідчить про цілісність історично-духовного розвитку людини. Похідними від першої ознаки – висоти, є інтерпретації, які ототожнюють гору з внутрішньою «висотою» духа, переносячи поняття підйому в духовному плані.

Вертикальна вісь гори, що проходить від вершини до основи та пов'язує її зі світовою віссю, об'єднуючи поняття маси як вираження буття з ідеєю вертикалі, наділяє образ *gip* глибокою символікою, робить його сакральним.

Bergwelt / csim gip розглядається як символ божественності, вищої та центральної точки Землі, місце спілкування з Богом: *Freiheit verströmt die Bergluft hier oben, / nahe am Himmel lässt Gott sich loben. / Die Schönheit der / Bergwelt wirkt wie ein Wunder, / hier möchte man bleiben, möchte nicht wieder hinunter.* (F. Trautner). (Свободу виділяє гірське повітря тут наверху, / ближче до неба Бог дозволяє себе хвалити. / Краса гірського пейзажу сприймається як диво, / тут хотілось би залишитися, не хочеться знову спускатися вниз). Зворот *Die Schönheit der Bergwelt* – краса гірського пейзажу – є виявом певного емоційного стану у спілкуванні з Богом.

Схожі асоціативні зв'язки простежуємо в поезії Р. Ерре. Концептосфера *Gip* у італійському поетичному світобаченні охоплює поняття Бог, велич гір, проте національної специфіки додає образ моря: *Le montagne sono onde immobili, / pietrificate da Dio per misurare / alla gente di pianura la distanza tra / il cielo e la terra* (R. Erre). (Гори як хвилі нерухомі, / закам'янілі (за волею) Бога, щоб вимірювати / людям рівнини відстань / між небом і землею). Образ *Gip* асоціюється із образом *Моря* тільки з нерухомими хвилями, що, за твердженням В. Маслової, є вираженням «концептуальної системи її носіїв, а отже, і вербалізатором їхніх світовідчуттів, оцінних характеристик та уявлень про світ загалом» [10, 89]. Це дає підстави стверджувати, що структура концепту та його системно-мовна характеристика співвідносяться з його здатністю вступати в різнонаправлені асоціативні зв'язки, через які розкривається асоціативний потенціал концепту та відбувається його категоризація в мовній картині світу носіїв мови [9, 6].

У німецькомовній картині світу *Berge / Gori* виступають символом стійкості та високості людського духу. Сходження на гору символізує прагнення до очищення душі, зречення від мирських пристрастей. *Gori* – символ святості, близькості до Бога. Вони височіють над повсякденними рівнинами людства і простягаються до неба: *Gott hat die Berge einst / für sich allein geschaffen / ob ihrer Schönheit Tür zum Himmel sie benannt.* (F. Hörschläger). (Бог гори колись для себе створив, / Він нарік їх у своїй красі бути дверима до неба).

В італійській мовній картині світу *Monte / Gora* символізує шлях до неба, місце духовного очищення: *Montagna dell'anima / chiesa dell'immensità. / Ancora una volta rimandi / una miscela di sogno e di durezza. / Ancora una volta accogli il mormorio il silenzio, / la voce della preghiera rituale* (G. Songini). (Гора душі / церква всесвіту. / Ще раз посилаєш суміш мрії і твердості. / Ще раз приймай шум і тишу, / голос молитви ритуальної).

Метафори *Montagna dell'anima / chiesa dell'immensità* – гора душі / церква всесвіту та *Schönheit der Berge ist Tür zum Himmel* – краса гір – це двері до неба – експлікують концепт *Monte/ Berg/ Gora* у італійській та німецькій мовах як національно-культурний концепт, який символізує духовність, зв'язок із Богом.

В українській національно-мовній картині *Гори* символізують місце відродження, відновлення сил, звільнення від усього негативного: *Гей, піду я в ті зелені гори, / Де смереки гомонять високі, / Понесу я жалі одинокі / Та й нуцу їх у гірські простори* (Л. Українка). Метафоричний зворот *Де смереки гомонять високі* – «визначає собою спосіб мислення, світобачення українців» [5, 113]. Відбувається персоніфікація *зелених гір*, при цьому їм надається здатність цілювати. Завдяки поетичному баченню та системі образів, що реалізуються у наративному задумі автора, простежується «шлях від образу до вербалізованого символу, а від нього до концепту свідомо чи несвідомо закодованого автором мистецького твору» [4, 172].

Образ *Гори* у поетичному світосприйнятті слугує засобом для розкриття внутрішнього стану людини, є виявом людських мрій, почуттів, також усіляких перешкод. Могутність гір асоціюється з глибиною внутрішнього світу людини.

Лексема *Roccia/Скала*, що входить до ядерного поля концепту *Monte/ Berg/ Gora*, виступає в італомовному просторі як символ нерозділеного кохання. Основна характеристика скали – її твердість, проте автор ототожнює цей образ із личиною, панцером, котрий слугує для захисту та під яким знаходиться ніжне любляче створіння, що прагне взаємної любові. Семи *durezza* – твердість та *dolcezza* – ніжність емоційно підсилюють образи моря та скали, що протиставляються: *Povera roccia / additata da tutti/ per la sua proverbiale durezza. / E' lì, nella sua umiltà, / che implora dolcezza dal mare. / E' lì, con la sua dura scorza, / che chiede infelice un pò d'amore* (М. Ді Франчіска). (Бідна скала / Відома усім своєю горезвісною твердістю. / І там, у своєму смиренні, що благає про ніжність у моря. / І там, у своїй твердій личині, просить нещасна трошки любові). Вимальовується асоціативно зумовлене лексико-семантичне

поле з ключовими лексемами *море та гори*, що представляє собою певний фрагмент етномовної картини світу та окреслює концептуальний простір італомовної картини світу.

У німецькій поезії простежуємо асоціативний зв'язок слова-образу *Fels / Скеля* з внутрішньою високістю людського духу. Сходження на скелю символізує прагнення, потяг до вищих станів, зречення від земних пристрастей, просування від особистого і обмеженого до повного і безмежного. Відбувається асоціація образу *Fels / Скеля* з поняттям волі, перенесення процесу підйому в гори на внутрішній стан звільнення від психологічних мук: *Über Felsen, windumflattert, / Klimm ich hoch hinan zum Freien; / Droben will ich mich entladen / Dieser Qual, im Sturme baden, / Neugeboren meine Seele weihen* (В. Wille). (За скелями, вітер розвівається, / Я карабкаюсь високо до волі; / На верху я хочу звільнити себе від цих мук, купаючись в бурі, / Новонароджений освячує мою душу).

В українській мовній картині образ *Скеля* символізує перешкоди: *У кожного в руках тяжкий залізний молот, / І голос сильний нам згори, як грім, гримить: / «Лунайте сю скалу! Нехай ні жар, ні холод / Не спинить вас! Зносить і труд, і спрагу, й голод, / Бо вам призначено скалу сесю розбить* (І. Франко). Процес лупання скали у поета асоціюється із прагненням до волі, яка уособлює ідею визволення українського народу.

Аналізуючи асоціативні паралелі, переживання, оцінки та відчуття, що викликає образ *Гори* як елементу довкілля у поетичній уяві досліджуваних мов, можемо стверджувати, що єднальним для концептосфери розглянутих поетичних текстів є поняття *воля, свобода*. Образ *Гір* виступає як місце розкриття емоційного стану, глибини внутрішнього світу людини, що виражає психологічні аспекти світосприйняття, «які ґрунтуються на почуттях, переживаннях і складаються з окремих вольових актів» [3, 31].

Слово-образ *Pietra / Stein / Камінь*, що розширює лексико-семантичне поле концепту *Гора*, має схожі смислові навантаження у світобаченні німецьких, італійських та українських поетів. Камінь – це символ буття, міцності. У поезії А. Ганеке читаємо: *Die Zeit verging, doch nicht die Liebe, / sie musste tief und ehrlich sein, / was wäre sonst von ihr geblieben, / stünde sie nicht heut' so fest wie Stein* (А. Haneken). (Час минав, але не любов, / вона повинна бути глибокою й чесною, / що могло б залишитися від неї, / якби вона не залишалась до сьогодні такою міцною, як камінь). Образ *Stein / Каменя* та його ознаки стійкості, міцності є виявом емоційно-підсилюючої сили справжнього кохання, яке є міцним, як камінь – *fest wie Stein*.

Для порівняння звернімося до поезії С. Монті, у поетичному світобаченні якого каміння цвіте і має колір агонії – *color agonia*. Ці квіти

містичні, адже вони можуть дарувати долю – *destino: Fiore di pietra color agonia / fiore di un pallido e mesto mattino / prima che tutto diventi follia / saprai ridar al mio corpo un destino? (S. Monti)*. (Кам'яна квітко кольору агонії / квітка блідого і сумного світанку / перш ніж все стане божевіллям / ти дізнаєшся як надати моєму тілу долю).

Прикладом україномовного поетичного простору може слугувати вірш української поетеси М. Влад «Квітка в камені»: *Квітку в камені видобув, / Квітку в камені видумав. / Чи з любові вона, / Чи із болю терна? / Ніби доля моя, / Квітка в камені*. Невипадковим є слово-образ «терен», який є виявом української національної символіки, уособлює нещасливе, нерозділене кохання та сприяє розумінню його як перешкоди, завади на життєвому шляху [6, 120].

Асоціативно-образна репрезентація слова-образу *Pietra/ Stein/ Камінь* на прикладі наведених вище на трьох мовах поезій розкриває особливості внутрішнього світу поетів та відображає їхні світовідчуття. Образно-метафоричне мислення, що розкривається такими зворотами, як *die Liebe... so fest wie Stein*; *Fiore di pietra color agonia* та *Квітку в камені видобув... Ніби доля моя* – в сукупності створюють семантичний простір поетичної мови, відображають ментальність авторів, які належать до певного етносу, визначає національно-культурну специфіку метафоричного мислення.

Таким чином, концепт *Monte/ Berg/ Гора* вербалізується у поетичному світобаченні порівнюваних мов як символ самотності, життєвих перешкод, мудрості, високих думок та утворює відповідні лексико-семантичні парадигми, які необхідні для міжмовного зіставлення, є свідченням «чуттєво-емоційного мислення поетів, установленням глибинних асоціативно-оцінних паралелей» [5, 22].

До філософських роздумів про екзистенційний зміст нашого життя спонукає вірш Л. Задея: *Ich stand aus dem breiten Berg allein / Und träumte so weit in die Fern' hinein. / Sehnsucht! Schimmernde Weite! / Wärst du die Seele der Welt? (L. Sadee)*. (Я стояв на широкій горі самото / І мріяв так далеко в далечінь. / Туга! Мерехтлива далечінь! / Чи ти є душою світу?). Образ *Berg / Гора* репрезентується в поетичній уяві як елемент сакрального світу, розкриває внутрішню високість людського духу. У духовному значенні вершина гори уособлює стан повної свідомості. Ця ідея передається й у вірші К. Де Курто: *Lassù tra le montagne/ ci sono i miei pensieri. / Pensieri che fluttuano/ nel recinto del cielo. (C. De Curto)* (Там, серед гір / є мої думки. / Думки, які плавають біля небесної огорожі). Слово-образ *Montagne/ Гори* символізує місце розкриття внутрішнього стану людини, відображає картину гармонії людини та при-

роди. Схожість поетичного мислення розглянутих текстів пояснюється «історико-генетичними відносинами та виявленням спільних лексичних характеристик на основі типологічних студій образних картин, що простежується здебільшого у спільному метафоричному стовбурі (коренях, основах, розгалуженнях), які підтверджують належність досліджуваних мов до спільної мовної сім'ї» [16, 21-22].

У німецькій мові слово-образ *Gipfel / Вершина* – це символ стійкості та нескореності. Вершина гори уособлює стан цілковитого усвідомлення, гармонії почуттів: *Auf dem Gipfel eines Berges / Stand ich frei im Sonnenstrahl. / Voll Entzücken rief ich jauchzend / Deinen Namen in das Thal.* (F. Löve). (На вершині гори / Стояв я вільний в сонячному промінні / Захоплено я кричав радісно / Твоє ім'я в долину). Піднесений стан душі, що передається у поетичному уривку розкриває зворот *frei im Sonnenstrahl* та вербалізує концепт *Monte / Berg / Гора* як місце розкриття почуттів людини.

Семантичне навантаження слово-образу *Вершина* в україномовному світобаченні несе емоційне навантаження чогось омріяного, життєвої мети, на шляху до якої стоять перешкоди: *Я йшов до вершини. Як тяжко я йшов, / Долаючи прірви і скелі! / Стогнала земля з-під моїх підощов / В безоднях гірської пустелі. / Терниста дорога лягла до вершин, / Де вище лиш небо високе* (А. Гудак).

Образу *Вершина*, який символізує мету та мрії людини, протиставляються лексеми однорідного лексико-семантичного поля *прірви і скелі, безоднях гірської пустелі*, що несуть семантичне навантаження важкості, перешкод.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведений науковий аналіз виявив, що лінгвокультурний концепт *Monte / Berg / Гора* відображений у італійських, німецьких та українських поетичних творах як одна із форм рефлексії навколишнього простору і має полісемічне звучання. У поетичних текстах символ *гори* визначається як багатозначний словесний образ, який об'єднує в собі різні плани зображеної митцем дійсності на основі їх чуттєвої спільності, певної однорідності світобачення. Образ *Monte / Berg / Гора* – це символ світового масштабу, своєрідний центр Землі, що сполучає між собою небо, яке асоціюється зі світом духовним, та землю, основу матеріального буття. Подальше дослідження лінгвокультурного концепту *Monte / Berg / Гора* вбачаємо у вивченні його національно маркованих особливостей як фрагмента національно-мовної картини світу в італійському, німецькому, українському етнокультурному просторі на матеріалі народопоетичних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс / Н. Д. Арутюнова // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – 505 с.
2. Воркачев С.Г. Концепт счастья в русском языковом сознании : опыт лингвокультурологического анализа : С. Г. Воркачев: [монография] – Краснодар : Техн. ун-т Кубан. гос. ун-та, 2002. – 142 с.
3. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу. / В. Кононенко. – К.-Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 247 с.
4. Кононенко В. І. Мова у контексті культури / В. Кононенко : [монографія] / В. І. Кононенко. – К.-Ів-Франківськ. – 2008 с.
5. Кононенко В. І. Символи української мови. / В. Кононенко : [монографія] – Ів-Франківськ, Плай, 1996. – 270 с.
6. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон; [пер. с англ. Н. В. Перцова] // Теория метафоры : сб. пер. / вступ. ст. и сост. Н. Д. Арутюновой.– М. : Прогресс, 1990. – 505 с.
7. Левчук Л. Т., Панченко В. І., Оніщенко О. І., Кучерюк Д. Ю. Естетика : Підручник / За заг. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 520 с.
1. Літинська Н. В. Концептосфера «Сучасна Італія» в національній лінгвокультурі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Літинська Наталія Василівна. – К., 2014. – 250 с.
8. Марчук У. Б. Асоціативний потенціал лінгвокультурних концептів у різносистемних мовах : автореф. ... дис. канд. філол. наук : 10.02.04 / У. Б. Марчук. – К. : КНУ, 2009. – 18 с.
9. Маслова В. А. Лінгвокультурологія : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. Маслова. – М. : «Академия», 2001. – 208 с.
10. Маслова В. А. // Теория концептуальной метафоры и её роль в современных лингвистических исследованиях / В. А. Маслова [Электронный ресурс] // Режим доступа : [http : // lingvodnu.com.ua/argiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya-2012/teoriyakonceptualnoj-metafory-i-eyo-rol-v-sovremennykh-lingvisticheskix-issledovaniyax/](http://lingvodnu.com.ua/argiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya-2012/teoriyakonceptualnoj-metafory-i-eyo-rol-v-sovremennykh-lingvisticheskix-issledovaniyax/)
11. Платонова Э. Е. Культурология : Учебное пособие для высшей школы / Э. Платонова – М. : Академический Проект : Традиция, 2003. – 784 с.
12. Рикер П. Метафорический процесс как познание, воображение и ощущение / П. Рикер // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – 505 с.
13. Чевінська О. В., Зварич І. М., Сажина А. В. Психологічні аспекти актуальної рецепції тексту. – Чернівці : Книги – XXI, 2009. – 284 с.
14. Шульская О. В. О символе в поэзии А. Межирова и Е. Винокурова / Шульская О. В. // Лингвистика и поэтика. – М. : Наука, 1979. – 345 с.
15. Graefen G. / Liedke M. Germanistische Sprachwissenschaft / Gabriela Graefen / Martina Liedke. – Stuttgart: A. Francker Verlag Tübingen und Basel, 2012. – 154 S.
16. Patriarca S. Italianità : la costruzione del carattere nazionale / Silvana Patriarca. – Roma-Bari : Laterza, 2010. – 317 p.

Інтернет- ресурси поезії:

- http://www.isoladellapoesia.com/poesie_famose/
- <http://www.gedichte.xbib.de/>
- <https://www.aphorismen.de/>

REFERENCES

1. Arutiunova, N. (2002). *Metafora i diskurs [Metaphor and Discourse]*. Moscow : Prohress. [in Russian]
2. Vorkachev, S. (2002). *Kontsept schastya v russkomazykovom soznanii: opyt lingvokulturologicheskogo analiza [The concept of happiness in the Russian language consciousness: the experience of linguistic and cultural analysis]*. Krasnodar : Tekhn. un-t Kubani. gos. un-ta. [in Russian]
3. Kononenko, V. (2004). *Kontsepty ukrainskogo dyskursu [Concepts of Ukrainian discourse]*. Kyiv; Ivano-Frankivsk : Plai. [in Ukrainian]
4. Kononenko, V. (2008). *Mova u konteksti kultury [Language in the context of culture]*. Kyiv; Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian]
5. Kononenko, V. (1996). *Symvoly ukrainskoi movy [Characters Ukrainian language]*. Kyiv; Ivano-Frankivsk : Plai. [in Ukrainian]
6. Lakoff, Dzh. (1990). *Metafory, kotorymi my zhivem [The metaphors we live in]*. Moscow : Progress. [in Russian]
7. Levchuk, L., Panchenko, V., Onishchenko, A. & Kucheriuk D. (2010). *Estetyka [Aesthetics]*. – Kyiv : Tsentruchobovoi literatury. [in Ukrainian]
8. Litinska, N. (2014). *Kontseptosfera «Suchasnoi Italii» v natsionalnii lingvokulturi [Conceptosphere «Modern Italy» in the national linguistics culture]*. *Candidate's thesis*. Kyiv : Fenix. [in Ukrainian]
9. Marchuk, U. (2009). *Assotsiativnyi potentsial lingvokulturnykh kontseptiv u riznosystemnykh movakh [The associative potential of linguistic and cultural concepts in multicast languages]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv : KNU. [in Ukrainian]
10. Maslova, V. (2001). *Lingvokulturologiia: [Lingvoculturology]*. Moscow : Akademiya. [in Russian]
11. Maslova, V. (2003). *Teoriia kontseptualnoi metafory i yeyo rol v sovremennykh lingvisticheskikh issledovaniyakh [Theory of conceptual metaphor and its role in modern linguistic research]* Retrieved from: <http://lingvodnu.com.ua/arxiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya-2012/> teoriyakontseptualnoj-metafory-i-eyo-rol-v-sovremennykh-lingvisticheskikh-issledovaniyax / [in Russian]
12. Platonova, E. (2003). *Kulturologiia [Culturology]*. Moscow : Akademicheskii Proekt : Traditsiia. [in Russian]
13. Riker, P. (1990). *Metaforicheskii protsess kak poznaniye, voobrazheniye i oshchushcheniye [The metaphorical process as cognition, imagination and sensation]*. *Teoriya metafory – Theory of metaphor*. Moscow : Progress. [in Russian]
14. Chevinska, A., Zvarych, I. & Sazhyna, A. (2009). *Psikhologichni aspekty aktualnoi retseptsii tekstu [Psychological aspects of the actual text retrieval]*. Chervivtsi : Knihu – XXI. [in Ukrainian]

15. Shulskaya, A. (1979). O simvole v poyezii A. Mezhirova i Ye. Vinokurova. [On the symbol in the poetry of A. Mezhirova and E. Vinokurov]. *Lingvistika i poetika – Linguistics and Poetics*. Moskow : Nauka. [in Russian]
16. Graefen, G. & Liedke M. (2012). Germanistische Sprachwissenschaft. – Stuttgart : A. Francker Verlag Tübinger und Basel. [in German]
17. Patriarca, S. (2010). Italianità : la costruzione del carattere nazionale. – Roma-Bari : Laterza. [in Italian]

Online poetry resources:

- http://www.isoladellapoesia.com/poesie_famose/
- <http://www.gedichte.xbib.de/>
- <https://www.aphorismen.de/>

Стаття надійшла до редколегії 21.09.2017 р.